

Analýza osobního bankrotu

Eliška Doleželová

Bakalářská práce
2015

 Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta logistiky a krizového řízení

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta logistiky a krizového řízení

Ústav krizového řízení

akademický rok: 2014/2015

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Eliška Doleželová
Osobní číslo: L12202
Studijní program: B3909 Procesní inženýrství
Studijní obor: Ovládání rizik
Forma studia: kombinovaná

Téma práce: Analýza osobního bankrotu

Zásady pro vypracování:

1. Zpracujte rešerši vztahující se k problematice úpadku a osobního bankrotu.
2. Analyzujte současný stav vzniku, příčin, dopadů a objasnění úpadku.
3. Navrhněte možnosti řešení krizové a sociální situace v souladu se zákonem.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

[1] Hálek, Vítězslav. **Problematika úpadku a konkurzního řízení**. 1. vyd. Bratislava: DonauMedia, 2012. 85 s. ISBN 978-80-89364-24-4.

[2] Hubálek, Michal, Křístek, Adam a Zamboj, Ladislav. **Manuál pro sociální pracovníky v oblasti insolvence**. 1. vyd. Praha: Poradna pro občanství, občanská a lidská práva, 2011. 108 s. ISBN 978-80-254-9535-3.

[3] Smejkal, Vladimír a Rais, Karel. **Řízení rizik ve firmách a jiných organizacích**. 4., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2013. 483 s. ISBN 978-80-247-4644-9.

Další odborná literatura dle doporučení vedoucího bakalářské práce.

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Marek Tomašík, Ph.D.

Ústav krizového řízení

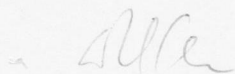
Datum zadání bakalářské práce:

6. února 2015

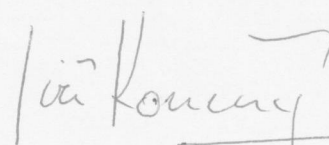
Termín odevzdání bakalářské práce:

16. května 2015

V Uherském Hradišti dne 20. února 2015

doc. RNDr. Jiří Dostál, CSc.
děkan

Ing. et Ing. Jiří Konečný, Ph.D.
ředitel ústavu

Prohlašuji, že

- beru na vědomí, že odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí, že jeden výtisk bakalářské práce bude uložen v příruční knihovně Fakulty logistiky a krizového řízení Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně a jeden výtisk bude uložen u vedoucího práce;
- byl/a jsem seznámen/a s tím, že na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen připouští-li tak licenční smlouva uzavřená mezi mnou a Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně s tím, že vyrovnání případného přiměřeného příspěvku na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše) bude rovněž předmětem této licenční smlouvy;
- beru na vědomí, že pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tedy pouze k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- beru na vědomí, že pokud je výstupem bakalářské práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

- že jsem na bakalářské práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
- že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

V Uherském Hradišti

podpis studenta

ABSTRAKT

Tato bakalářská práce se zabývá problematikou osobního bankrotu jako jednou z možností řešení krizové sociální situace osob ve finanční tísní. Popisuje právní rámec insolvence a postup při podání insolvenčního návrhu. Analyzuje příčiny, důsledky a rizika nadměrného zadlužení a objasňuje povinnosti a práva vyplývající z insolvenčního řízení. Praktická část je zaměřena na konkrétní případy osob spojených s vyhlášením osobního bankrotu.

Klíčová slova:

osobní bankrot, věřitel, dlužník, oddlužení, sociální situace, splátkový kalendář, insolvence, úpadek, insolvenční řízení, konkurzní řízení

ABSTRACT

This thesis deals with the issue of personal bankruptcy as an option of solving critical social situation of people in financial distress. Describes the legal framework of insolvency and the procedure for filing an insolvency petition. Analyzes the causes, consequences and risk of excessive debt and clarifies the obligations and rights arising from the insolvency proceedings. The practical part focused on the specific cases of persons associated with the declaration of personal bankruptcy.

Keywords:

personal bankruptcy, kreditor, debtor, debt relief, social situation, payment schedule, insolventi, bankruptcy, insolvency proceeding, discharge in bankruptcy

OBSAH

ÚVOD	8
I TEORETICKÁ ČÁST	9
1 ÚPADKOVÉ PRÁVO V ČR A JEHO VÝVOJ	10
1.1 HISTORICKÝ VÝVOJ ÚPADKOVÉHO PRÁVA.....	10
1.2 ZÁKON O KONKURSU A VYROVNÁNÍ	13
1.3 INSOLVENČNÍ ZÁKON	15
2 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ	19
2.1 ÚPADEK	19
2.1.1 Podmínky úpadku.....	19
2.1.2 Hrozící úpadek	20
2.1.3 Úpadek ve formě platební neschopnosti	20
2.1.4 Úpadek ve formě předlužení	21
2.2 ZPŮSOBY ŘEŠENÍ ÚPADKU	22
2.2.1 Konkurs	22
2.2.2 Reorganizace	23
2.3 INSOLVENČNÍ ŘÍZENÍ A JEHO ZÁSADY	24
2.3.1 Insolvenční řízení	24
2.3.2 Zásady insolvenčního řízení.....	25
2.4 INSOLVENČNÍ REJSTRÍK	26
3 SUBJEKTY INSOLVENČNÍHO ŘÍZENÍ	28
3.1 INSOLVENČNÍ SOUD	28
3.2 ÚČASTNÍCI INSOLVENČNÍHO ŘÍZENÍ.....	29
3.2.1 Dlužník	29
3.2.2 Věřitel.....	30
3.3 INSOLVENČNÍ SPRÁVCE	31
3.4 STÁTNÍ ZASTUPITELSTVÍ.....	32
3.5 LIKVIDÁTOR	33
3.6 VĚRITELSKÉ ORGÁNY	33
II PRAKTICKÁ ČÁST	35
4 OSOBNÍ BANKROT	36
4.1 PODÁNÍ NÁVRHU NA ODDLUŽENÍ.....	36
4.2 POSOUZENÍ NÁVRHU NA ODDLUŽENÍ	38
4.3 SCHŮZE VĚRITELŮ A PŘIJETÍ ZPŮSOBU ODDLUŽENÍ	39
4.4 REALIZACE ODDLUŽENÍ.....	40
4.4.1 Oddlužení zpeněžením majetkové podstaty.....	40
4.4.2 Oddlužení plněním splátkového kalendáře	42
4.5 SPLNĚNÍ ODDLUŽENÍ	43
4.6 OSVOBOZENÍ OD DLUHŮ	44
5 PŘÍPADOVÉ STUDIE	45

5.1	STATISTICKÉ ÚDAJE OSOBNÍCH BANKROTŮ V ČR.....	45
5.2	ANALÝZA OSOBNÍHO BANKROTU	46
5.2.1	SWOT analýza osobního bankrotu z pohledu dlužníka.....	46
5.3	PŘÍPADOVÉ STUDIE – ŘEŠENÍ ODDLUŽENÍ ZPENĚŽENÍM MAJETKOVÉ PODSTATY	46
5.3.1	Dlužník A	47
5.4	PŘÍPADOVÉ STUDIE – ŘEŠENÍ ODDLUŽENÍ PLNĚNÍM SPLÁTKOVÉHO KALENDÁŘE.....	48
5.4.1	Dlužník B	50
	ZÁVĚR	52
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	54

ÚVOD

Předkládaná bakalářská práce na téma Osobní bankrot poukazuje na živou problematiku. Vznik krizové sociální situace z důvodu neschopnosti osob plnit své finanční závazky je stále častěji diskutovaným jevem dnešní doby. Téma mé práce bylo zvoleno s ohledem na mé praktické zkušenosti, jelikož pracuji v právnické kanceláři, kde se s problematikou oddlužení setkávám.

Cílem této práce je analýza osobního bankrotu v České republice, poukázání na jeho teoretickou i praktickou část, poukázání na způsoby jakými je možno dlužníka oddlužit, jaké osoby vůbec mohou být oddluženy a jakým způsobem je možné zlepšit jejich životní situaci. Záměrem práce je tedy detailně analyzovat, rozebrat a popsat probíhající proces oddlužení a zjistit příčiny, dopady a rizika nadměrného zadlužení.

Práce je rozdělena na část teoretickou a praktickou. Součástí teoretické práce jsou celkem 3 kapitoly. První kapitola je věnována uvedení do problematiky a stručně nastiňuje vývoj úpadkového práva na území České republiky, přibližuje zákonnou úpravu před přijetím insolvenčního zákona i samotný insolvenční zákon. Druhá kapitola je věnována přiblížení stěžejních pojmů, které se dotýkají dané problematiky. Rozebrány jsou pojmy jako úpadek, způsoby řešení úpadku, insolvenční řízení a jeho zásady a insolvenční rejstřík. Třetí kapitola poukazuje na jednotlivé subjekty, které jsou součástí insolvenčního řízení. Jedná se zejména o insolvenční soud, účastníky – dlužníka a věřitele, osobu insolvenčního správce, státní zastupitelství, likvidátora a věřitelské orgány.

Praktická část práce je zaměřena pouze na problematiku oddlužení. Má dvě kapitoly, přičemž první z těchto kapitol detailně přibližuje jednotlivé fáze oddlužení od samotného podání návrhu, přes posouzení soudem, schůzi věřitelů, realizaci plnění oddlužení – buď zpeněžením majetkové podstaty, nebo plnění splátkového kalendáře, až po závěrečné fáze celého oddlužení – tedy splnění a osvobození dlužníka. Poslední kapitola této práce je pak věnována dvěma způsobům plnění oddlužení. Na počátku jsou uvedeny statistické údaje, které se vztahují k vývoji oddlužení v České republice od roku 2008 do roku 2013. Loňský rok nebyl do statistiky zahrnut, jelikož v okamžiku uzavření této práce nebyla dostupná kompletní data za rok 2014. Součástí kapitoly je také popsání dvou konkrétních případů z praxe – jeden poukazuje na způsob oddlužení zpeněžením majetkové podstaty a druhý ukazuje, jak funguje oddlužení formou plnění splátkového kalendáře v praxi.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 ÚPADKOVÉ PRÁVO V ČR A JEHO VÝVOJ

V první kapitole je představen stručný historický vývoj úpadkového práva již od jeho samého počátku. Kapitola je členěna na tři podkapitoly, kdy první část je věnována prvotnímu uvedení do celé problematiky a předkládá ucelený chronologický vývoj úpadkového práva. Následně je zařazena podkapitola věnující se zákonu č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání a poslední část této kapitoly je věnována platnému zákonu č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, známý spíše pod slovním spojením insolvenční zákon.

1.1 Historický vývoj úpadkového práva

Z historického pohledu je možno na oblast úpadkového práva nahlížet jako na neodmyslitelnou součást lidského bytí již od samého počátku populace. Samotný pojem úpadkového práva je však s lidskou společností spjat od okamžiku prvního obchodování a jeho vývoj stoupá přímo úměrně s vývojem tržních vztahů.

Právě v tržních vztazích bylo nejčastější, že dlouhodobá neschopnost dlužníka splatit svůj dluh u věřitele vedla věřitele k nutnosti o sjednání nápravy. Z právního hlediska se tak postupně věřiteli dávaly různé možnosti, jak mohlo dojít k uspokojení jeho pohledávek. Avšak časté byly také situace, kdy k uspokojení těchto pohledávek nevedla snadná a obvyklá cesta – zejména v případech, kdy měl jeden dlužník více nesplacených pohledávek vůči jednomu či více věřitelům, a není schopen své závazky splnit. Tento popisovaný stav, kdy má dlužník více věřitelů, vůči kterým není schopen plnit své závazky, je již od pradávna označován celou společností jako úpadek či bankrot.

Prvotní právní úpravu – popsání a řešení takového bankrotu – je možno nalézt v římském právu, kde byl prvně používán právní pojem konkurs, který vznikl na základě právního termínu *concursum creditorium*, čím se označovalo řízení s dlužníkem, který nebyl schopen plnit své závazky vůči věřitelům, a tito věřitelé chtěli přihlášením svých pohledávek dosáhnout uspokojení z konkursní podstaty.¹

¹ Schelleová, I. *Úvod do insolvenčního práva*. Ostrava: KEY Publishing s.r.o., 2007, s. 9

Samotné počátky moderního civilního či „insolvenčního“ řízení, kdy cílem bylo uspořádání majetkových poměrů mezi všemi účastníky řízení, ke spravedlivému a rovnoměrnému uspokojení věřitelů jednoho dlužníka, je možno nalézt již od 13. století, a to zejména v oblasti obchodního, směnečného a konkursního práva, na severu Itálie, kde se jednalo o praktický výsledek obecné recepce římského práva právní školou postglosátorů.² Odtud také pochází termín bankrot, z italského *banco rotto* – rozbitá lavice.

V souvislosti s rozvojem obchodu se rozvíjelo také svobodné podnikání, avšak zároveň rostl i počet neúspěšných podnikatelů, kteří se stávali dlužníky a nebyli schopni plnit své závazky vůči věřitelům. Následná řešení jejich úpadku byla až do 17. století komplikována personalitou práva, pro kterou bylo v té době typické, že se pro jednotlivé společenské vrstvy odlišovala.

Výčet právních předpisů, které se týkaly řešení úpadku na území českých zemí je možno započít reskriptem z roku 1750, jež byl přijat jako náhrada za dosud platné kridální (úpadková) ustanovení.³ Dále jím byl rakousko-český směnečný řád z roku 1763. Ovšem dualismus práva zemského a měšťanského byl odstraněn až roku 1781, kdy císař Josef II. vydal Obecný konkursní řád josefínský, který byl věnován upřesnění řešení v této oblasti. Bohužel se jednalo o úpravu dosti nákladnou a zdlouhavou, což brzy vedlo k jeho změně.

Jedněmi z nepříliš úspěšných pokusů o přijetí nové úpravy bylo nařízení z let 1859 a zákon č. 97 z roku 1862 o vyrovnávacím řízení při zastavení platů. Obsahovaly úpravu řízení o mimokonkursním vyrovnání, avšak v praxi se příliš nepoužívaly. Důležitý posun přinesl až konkursní řád z roku 1868, který upravoval pouze konkursní řízení.

S rozvojem průmyslu a průmyslovou revolucí v celé Evropě, byly přijímány úpravy na řešení úpadku postupně do všech právních řádů a v souvislosti s tím byly také obecně formulovány základní normy insolvenčního práva:

- realizace konkursu soudním řízením,
- snaha o co nejvyšší uspokojení pohledávek všech věřitelů,

² Urfus, V. *Historické základy novodobého práva soukromého*, s. 2

³ Kozák, J. *Nové úpadkové právo v České republice: Právní zpravodaj*, 2008, č. 2, s. 2 a násl.

- poměrné uspokojení pohledávek věřitelů v přímé závislosti na výši jejich pohledávky,
- ustanovení správce podstaty, který disponoval a spravoval majetek dlužníka.⁴

Avšak první významnou právní úpravu vyrovnání mimo konkursní řízení přineslo až císařské nařízení č. 337/1914 ř.z., kterým byl zaveden řád konkursní, vyrovnací a odpůrcí. Součástí tohoto nařízení byl technicky samostatný vyrovnací řád, který obsahoval předpisy a postupy ohledně vyrovnání mezi věřitelem či věřiteli a dlužníkem. Tento právní předpis byl posléze recepční normou převzat i do právního řádu nově vzniklé Československé republiky. Následnou novelizací v roce 1923 bylo dlužníku umožněno vyrovnání, pokud navrhoval do dvou let od podání návrhu na vyrovnání pro nezajištěné věřitele 35% hodnoty pohledávky. Výsledkem této úpravy bylo, že za jeho účinnosti činil poměr podaných návrhů na konkurs vůči návrhům o vyrovnání 12:1 ve prospěch vyrovnání.⁵

Nedlouho poté se začala připravovat zcela nová a pro úpravu konkursu a vyrovnání významná právní úprava, která vedla k přijetí zákona č.64/1931 Sb., o konkursu a vyrovnání. Přípravy na přijetí tohoto zákona byly pečlivé. Prvním návrh zákona zaslalo tehdejší Ministerstvo spravedlnosti ke konzultaci a posouzení úřadům, soudům, zájmovým korporacím a odborníkům. Takto získané poznámky a připomínky byly následně zapracovány do další verze návrhu tohoto zákona. Cílem byla účinnější ochrana zájmu věřitelů, a to zejména ve zvýšení dosavadní minimální nabídky na uspokojení věřitelů, kteří nevyužívali přednostního uspokojení. Zároveň bylo cílem zjistit pravý stav financí a hospodaření dlužníka, a tím zajištění spolehlivějšího podkladu pro rozhodnutí věřitelů

⁴ Vývoj insolvenčních řízení, Wolters Kluwer ČR, právnícké fórum [online], [cit. 2015-04-17].

Dostupné z <http://www.pravnickeforum.cz/archiv/dokument/doc-d8554v11354-vyvoj-insolvenčních-řízení/>

⁵ Kavan, P. *Malé zamyšlení a několik výkladových poznámek k institutu oddlužení: Právní rozhledy*, 2008, č. 12, s. 434 – 440.

o přiměřenosti nabízeného vyrovnání a také ochrana před zneužitím vyrovnacího řízení.⁶ Tímto byla sjednocena právní úprava na území českých zemí a na Slovensku. v evropském měřítku se jednalo o jednu z nejlepších úprav své doby. Tento zákon byl platný až do roku 1950, kdy byl zrušen občanským soudním řádem vydaným v tomto roce.

Ohledně právní úpravy konkursního práva po roce 1948, je možno říci, že nebyla téměř žádná. Dosud platná právní úprava z roku 1931 byla zrušena občanským soudním řádem č. 142/1950 Sb. s ohledem na politický a společenský vývoj Československa a zejména s ohledem na socialistický systém plánovaného hospodářství, neexistovala potřeba právní úpravy řešení podnikatelského úpadku. Případná likvidace byla řešena podle hospodářského zákoníku (§ 570 až 599) a zároveň byl občanským soudním řádem z roku 1950 zaveden institut exekuční likvidace, který však v praxi nebyl téměř vůbec používán.

Následujícím občanským soudním řádem z roku 1964 byla upravena oblast úpadku tzv. likvidací majetku, která byla upravena pouze třemi ustanoveními, které byly v praxi zcela nepoužitelné. Jednalo se o § 352 až §354. Důvod přijetí této formalistické úpravy spočíval v tom, aby pro absenci či nedostatek reciprocity nebyly československé subjekty vylučovány z úpadků, které byly projednávány v zahraničí.⁷

Opětovný přechod k tržnímu hospodářství po listopadu 1989 si kromě jiných zásadních právních úprav vyžádal novou úpravu způsobu řešení úpadku, která byla provedena zákonem č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání (viz dále).

1.2 Zákon o konkursu a vyrovnání

Jak již bylo výše řečeno, konkursního a vyrovnacího řízení bylo opětovně zavedeno přijetím zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, který nabyl účinnosti 1. října 1991. Tento zákon byl součástí připravovaných a postupně přijímaných zákonů, které reflektovaly na politické a ekonomické změny v tehdejší Československu. Přijetí

⁶ Kozák, J. a spol. *Insolvenční zákon a předpisy související*. Praha: ASPI, 2008, s. 11.

⁷ Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*. 5. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Linde, 2008 str. 627.

těchto zákonů bylo nutné pro fungování tržního hospodářství, mezi tyto zákony patří dále např. zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání; zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník nebo novely občanského zákoníku a občanského soudního řádu. Nicméně s ohledem na dřívější dlouhodobou absenci právní úpravy úpadkového práva nebylo možno navázat na předcházející praktickou ani organizační strukturu úpravy úpadkového práva, ani na dosavadní judikaturu týkající se dané oblasti.

Nově přijatým zákonem bylo umožněno řešit úpadek dvěma způsoby. Právním předchůdcem dnešní úpravy oddlužení bylo vyrovnání nebo nucené vyrovnání. Tím měla být dána vhodná alternativa ke konkursu, avšak pouze v případě, že dlužník učinil svým věřitelům nabídku na, byť pouze částečné, ale zajištěné uspokojení, které měli získat věřitelé během následujících dvou let od podání návrhu. Pakliže dlužníci v průběhu tohoto vyrovnacího řízení splnili všechny své stanovené povinnosti, bylo jim umožněno, aby zanikla zbývající část povinnost splnit tu část závazku, k jejímuž plnění nebyli povinni podle obsahu vyrovnání. A to včetně plnění pohledávek vůči věřitelům, kteří své pohledávky nepřihlásili.

S ohledem na výsledky z praxe se časem ukázalo, že se tento institut stal zcela opomíjeným řešením úpadku. Jak je možno doložit ze statistických údajů, mezi roky 1998 a 2003 bylo ročně učiněno průměrně 4 208 návrhů na prohlášení konkursu či vyrovnání, nicméně z toho bylo průměrně pouze 22 z nich návrhem na vyrovnání.⁸

Podmínkou pro povolení vyrovnání spočívající v tom, že dlužník musí prvně plně uspokojit nebo zajistit plnění přednostních pohledávek a věřitelům nepřednostních pohledávek zajistit plnění ve výši alespoň 45% jejich pohledávek během dvou let od podání návrhu, byla v praxi pro mnohé dlužníky nesplnitelná. Ani následnou novelou tohoto ustanovení zákonem č. 105/2006 Sb., kterou byla snížena ona minimální vyrovnávací kvóta na úhradu nepřednostních pohledávek na 30% v praxi nijak významně neovlivnila poměr mezi konkursem a vyrovnáním.

Dalším důvodem, proč v praxi nedocházelo k častějšímu užívání institutu vyrovnání, bylo také to, že tento zákon nerozlišoval jednotlivé dlužníky a neobsahoval další alternativy řešení úpadku v situacích, které vyžadovaly zvláštní přístup – jednalo se

⁸ Důvodová zpráva k návrhu insolvenčního zákona.

zejména o rostoucí spotřebitelské úpadky nebo úpadky finančních institucí. Tyto případy byly řešeny téměř vždy konkursem.

Díky tomu, že v praxi neexistovalo téměř jiné řešení než konkurs, kdy na jeho konci nesli dlužníci břímě neuspokojených dluhů a nebyli nijak motivováni k tomu, aby ke konkursu přistupovali vážně a s vůlí uspokojit věřitele v co nejvyšší míře. Navíc i s ohledem na dlouhou dobu trvání a fakt, že věřitelé neměli příliš možností, jak se podílet na průběhu konkursního řízení byla již dlouho dopředu diskutována otázka změny tohoto zákona ve prospěch věřitelů.

Výše uváděné nedostatky byly zahrnuty to zákona právě v důsledku chybějící předchozí právní úpravy i praktických zkušeností. Konceptně se sice vycházelo z předchozího zákona z roku 1931, avšak na nárůst úpadků v 90. letech 20. století, kdy docházelo k častějším úpadkům drobných podnikatelů, ale i velkých podniku a spotřebitelů, se dal aplikovat velice těžko. Zákon o konkursu a vyrovnání byl v podstatě starý již při jeho samotném vzniku. Sice byly postupně prováděny novely, kterých bylo nakonec provedeno více jak 20, a které mnohdy vnesly větší chaos do dané problematiky a zvyšovaly tak nepřehlednost daného zákona. Výsledkem těchto novelizací byla příprava zcela nového insolvenčního zákona.

1.3 Insolvenční zákon

Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, tedy obecně známý zákon pod názvem insolvenční zákon, vstoupil v platnost dne 1. ledna 2008.

Insolvenční zákon se vztahuje na řešení úpadku a hrozícího úpadku dlužníka v rámci soudního řízení, a to jedním ze stanovených způsobů, tak aby následkem bylo uspořádání majetkových poměrů k osobám, které jsou dotčeny dlužníkovým úpadkem nebo hrozícím úpadkem dlužníka, aby ve výsledku došlo k co nejvyššímu a poměrnému uspokojení věřitelů dlužníka.⁹

⁹ Insolvenční zákon. [online]. [cit. 2015-04-17]. Dostupné z: <http://insolvencni-zakon.justice.cz/obecne-informace/insolvencni-pravo.html>

Obsahem tohoto zákona je komplexní právní úprava úpadku, která je oproti předchozí právní úpravě zcela nová a odlišná. Komplexně je celý zákon postaven na odlišných zásadách, které byly vytvořeny nově nebo byly přizpůsobeny nové právní úpravě, např. zásada spravedlnosti, rychlosti a hospodárnosti, způsob vedení celého soudního řízení tak, aby bylo dosaženo co nejvyšší poměrné uspokojení věřitelů nebo ochrana práv věřitelů nabytých v dobré víře a zároveň povinnost věřitelů zdržet se jednání, které by vedlo k přednostnímu uspokojení pohledávek mimo insolvenční řízení.

Oproti předchozí úpravě, bylo sjednoceno předchozí samostatné konkursní nebo vyrovnací řízení do jednotné podoby a nazváno bylo jako insolvenční. První fáze tohoto řízení, do okamžiku rozhodnutí o úpadku, je společná pro všechny způsoby řešení úpadku. v okamžiku, kdy je rozhodnuto, že se dlužník nachází v úpadku, a je určen způsob jeho řešení, se postupuje podle té části insolvenčního zákona, která upravuje určený způsob řešení. Ale i pro různá řešení úpadku jsou některá ustanovení stanovena shodně. Zároveň také některé formy řešení úpadku mohou přecházet do jiné, typickým příkladem je oddlužení, které může přejít do konkursu.

Cílem insolvenčního zákona je zajištění transparentnosti a předvídatelnosti celého úpadku, posílení postavení věřitelů, motivace dlužníka k plnění a řešení svého úpadku včas, možnost sanace tam, kde je to vhodné a celkové zrychlení a zefektivnění insolvenčního řízení.

Insolvenční zákon je aplikován na řešení úpadku všech fyzických i právnických osob, podnikatelů i nepodnikatelů – kromě České republiky, ministerstev, krajů, obcí, České národní banky, Všeobecné zdravotní pojišťovny, veřejných škol apod.¹⁰

Jedná se o zákonnou právní úpravu poměrně rozsáhlou, obsahuje 434 paragrafů a jeho součástí je i zákon č. 296/2007 Sb., kterým se mění a doplňuje více než 90 platných právních předpisů, které se dotýkají insolvenčního práva, např. zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích a další prováděcí předpisy.¹¹

¹⁰ Tamtéž.

¹¹ Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*. 5. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Linde, 2008 str. 591.

Celý předpis je členěn na tři části. První část zákona je věnována obecným ustanovením, která jsou společná pro celé insolvenční řízení a všechny způsoby řešení úpadku. Tato část je dále rozdělena na sedm hlav, které se věnují:

- § 1 až § 8 obsahuje základní ustanovení a vymezuje některé pojmy, jako např. úpadek, způsoby řešení úpadku, zásady insolvenčního řízení, věcnou i místní příslušnost a jiné;
- § 9 až § 70 upravuje procesní subjekty insolvenčního řízení (např. insolvenční soud), účastníky řízení (např. dlužník a věřitel), insolvenční správce a další správce (např. odvolání insolvenčního správce, zástupce insolvenčního správce), věřitelské orgány (např. věřitelský výbor) a další procesní subjekty (např. likvidátor dlužníka);
- § 71 až § 96 obsahuje ustanovení o insolvenčním řízení, jako např. doručování, jednání, dokazování, rozhodnutí a opravné prostředky;
- § 97 až § 164 se věnují projednání úpadku a rozhodnutí o něm, jako např. zahájení insolvenčního řízení, insolvenční návrh nebo moratorium;
- § 165 až § 204 upravuje postavení věřitelů a uplatňování jejich pohledávek vůči dlužníkům, jako např. přihlášky pohledávek;
- § 205 až § 230 upravuje majetkovou podstatu, jako např. samotnou definici pojmu majetková podstata, obsah či soupis majetkové podstaty a jiné;
- § 231 až § 243 řeší neplatnost a neúčinnost právních úkonů.¹²

Druhá část řeší způsoby řešení úpadku a je rozčleněna na pět hlav:

- § 244 až § 315 je věnován konkursu – prohlášení konkursu, účinky prohlášení konkursu na probíhající řízení, účinky prohlášení konkursu na společné jmění manželů a jiné;
- § 316 až § 364 řeší reorganizaci – přípustnost reorganizace, návrh na povolení reorganizace, reorganizační řád a jiné;

¹² Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení.

- § 365 až § 366 obsahuje zvláštní ustanovení o vyloučení účinků zákona;
- § 367 až § 388 řeší úpadek finančních institucí – úpadek bank, pojišťoven, spořitelních a úvěrních družstev a některých zahraničních bank;
- § 389 až § 418 je věnován úpravě oddlužení.

Třetí část zákona se zabývá společnými ustanoveními a je členěna do třech hlav:

- § 419 až § 425 je věnován insolvenčnímu rejstříku;
- § 426 až § 430 řeší vztah státům Evropské unie;
- § 431 až § 434 obsahuje závěrečná ustanovení.¹³

¹³ Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení

2 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ

Druhá kapitola je věnována základním pojmům, které se dotýkají tématu. Kapitola je členěna do čtyř podkapitol. První podkapitola představuje pojem úpadek, jeho podmínky a formy a hrozící úpadek. Druhá podkapitola představuje způsoby řešení úpadku – konkurs, reorganizaci a oddlužení. Další podkapitola představuje insolvenční řízení a jeho zásady. Poslední podkapitola je věnována insolvenčnímu rejstříku.

2.1 Úpadek

2.1.1 Podmínky úpadku

Pojmu úpadek se užívá v případech, kdy dlužník má více věřitelů – tedy více než 2 věřitele; peněžité závazky splatné více než 30 dní po lhůtě splatnosti a zároveň není schopen tyto závazky plnit. Zákonem se používá pojmu platební neschopnosti.¹⁴

Hlavním předpokladem úpadku je tedy splnění podmínky více věřitelů, tedy minimálně dva, kteří evidují vůči dlužníkovi nesplněné pohledávky, které měly být splaceny před více než 30 dny, a které dlužník není schopen plnit. Tyto pohledávky nemusí být vykonatelné a není nutné, aby byly přesně vyčísleny, stačí pouze doklad o tom, že v určité výši existují. Tyto podmínky platí pro úpadek existující, ale i pro úpadek hrozící.

Všechny tyto podmínky musí dlužník splňovat kumulativně a jeho neschopnost plnit závazky musí být objektivní. Dlužník tedy nebude v úpadku, splňuje-li pouze první dvě podmínky a prokáže-li se, že jeho neschopnost splácet závazky je dána dlužníkovou neochotou.

Zároveň také explicitně stanovená třicetidenní lhůta vymezuje potřebnou délku trvání platební neschopnosti a také požadavek její trvalosti, jelikož je musí jednat o dlouhodobý stav a ne pouze o momentální platební neschopnost. Platební neschopnost je dále definována jako zákonem, kde je stanoveno, že dlužník je neschopen plnit své závazky, jestliže zastavil platby podstatné části svých peněžitých závazků, nebo neplní

¹⁴ §3 odst. 1 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení

závazky po dobu delší 3 měsíců po lhůtě splatnosti, nebo není možné dosáhnout uspokojení některé ze splatných peněžitých pohledávek vůči dlužníkovi výkonem rozhodnutí nebo exekucí, nebo nesplnil soudem uloženou povinnost předložit seznam majetku a závazků, které jsou povinnou součástí insolvenčního návrhu dle § 104, odst. 1.¹⁵

2.1.2 Hrozící úpadek

Insolvenční zákon nově zavádí pojem hrozící úpadek. Dlužníkům je tímto institutem dána možnost, aby zareagovali na svou kritickou ekonomickou situaci dříve, než se věřitelé začnou domáhat svých nesplněných závazků prostřednictvím žalob.

„O hrozící úpadek se jedná tehdy, lze-li se zřetelem ke všem okolnostem důvodně předpokládat, že dlužník nebude schopen řádně a včas splnit podstatnou část svých peněžitých závazků.“¹⁶

Tato možnost podání návrhu na zahájení insolvenčního řízení je dána pouze dlužníkovi, přičemž ale dlužník musí v návrhu na zahájení insolvenčního řízení uvést přesnou definici hrozícího úpadku a skutečnosti, kterými prokáže hrozící úpadek. Tato právní úprava umožňuje dlužníkovi, který se dostal do tíživé ekonomické situace, která se v mnoha případech nedotýká pouze dlužníka, ale i jeho rodiny, aby řešil svou situaci vlastním přičiněním, a aby mohl následně pokračovat ve standartním způsobu života.

Právní úprava hrozícího úpadku dává dlužníkům možnost, aby předešli náročné situaci a věc řešili v předstihu, tedy dříve než nastane jejich úplně ekonomické zhroucení.¹⁷

2.1.3 Úpadek ve formě platební neschopnosti

Úpadek ve formě platební neschopnosti je formou řešení úpadku, který je možný pro všechny typy subjektů – fyzické i právnické osoby. Návrh na zahájení insolvenčního řízení

¹⁵ § 3 odst. 2 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení

¹⁶ § 3 odst. 4 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení

¹⁷ Insolvenční zákon. [online]. [cit. 2015-04-17]. Dostupné z: <http://insolvenzni-zakon.justice.cz/obecne-informace/upadek-a-zpusoby-jeho-reseni.html>

z tohoto důvodu může podat věřitel i dlužník, který tímto způsobem podává návrh sám na sebe. Úpadek ve formě platební neschopnosti je možné podat, jsou-li splněny základní podmínky pro úpadek a je-li splněno následující:

„Má se za to, že dlužník není schopen plnit své peněžité závazky, jestliže:

a) zastavil platby podstatné části svých peněžitých závazků, nebo

b) je neplní po dobu delší 3 měsíců po lhůtě splatnosti, nebo

c) není možné dosáhnout uspokojení některé ze splatných peněžitých pohledávek vůči dlužníku výkonem rozhodnutí nebo exekucí, nebo

d) nesplnil povinnost předložit seznamy uvedené v § 104 odst. 1, kterou mu uložil insolvenční soud.“¹⁸

Z výše uvedeného vyplývá, že je-li splněna alespoň jedna z výše jmenovaných podmínek, může být podán návrh na zahájení insolvenčního řízení z důvodu úpadku ve formě platební neschopnosti. Tento způsob úpadku je v praxi nejčastější, reálně to znamená, že dlužník nemá dostatek financí, aby uhradil podstatnou část svých závazků, nebo je neplní po delší dobu než 90 dní po jejich splatnosti. Např. dlužník neuhradí faktury nebo neplní své závazky po dobu 90 dnů po jejich splatnosti, a to z důvodu, že na jejich úhradu nemá finanční prostředky.¹⁹

2.1.4 Úpadek ve formě předlužení

O úpadek ve formě předlužení se jedná v případech, kdy má dlužník, který je právnickou osobou nebo fyzickou osobou – podnikatelem, více věřitelů a zároveň souhrn jeho závazků celkově převyšuje hodnotu jeho majetku. Tedy, že dluhy (pasiva) jsou vyšší než celková hodnota jejího majetku (aktiva). Stěžejní je poměr veškerých dlužníkových závazků vůči jeho majetku. Zároveň se při stanovování hodnoty dlužníkovy majetku

¹⁸ § 3 odst. 2 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení

¹⁹ Insolvenční zákon. [online]. [cit. 2015-04-17]. Dostupné z: <http://insolvenčni-zakon.justice.cz/obecne-informace/upadek-a-zpusoby-jeho-reseni.html>

přihlíží k další správě a provozování podniku dlužníka, je-li předpoklad, že dlužník bude ve správě svého majetku a provozu podniku pokračovat.²⁰

2.2 Způsoby řešení úpadku

Zákon stanovuje celkem tři způsoby, kterými může dlužník řešit svůj úpadek. Způsob, kterým bude řešen dlužníkův úpadek, je vybírán s ohledem na fakt, aby došlo k co největšímu uspokojení věřitelů. Ze zákona je možno řešit úpadek těmito způsoby: konkursem, reorganizací a oddlužením.

Insolvenční zákon tedy dává na výběr, která z možných variant řešení úpadku je pro konkrétního dlužníka nejvhodnější, přičemž existuje varianta likvidační, tedy konkurs, a nebo varianta se sanačními prvky, tedy reorganizace a oddlužení.

Konkursem je možno řešit úpadek jakéhokoli dlužníka. Jestliže je dlužník – podnikatel, je možno přistoupit také k reorganizaci. Oproti tomu řešení úpadku nebo hrozícího úpadku formou oddlužení je možné pouze tehdy, jedná-li se o právnickou osobu, která dle zákona není považována za podnikatele, nebo o fyzickou osobu. Navíc dlužník nesmí mít dluhy z podnikání, avšak z této podmínky existují výjimky.²¹

2.2.1 Konkurs

„Konkurs je způsob řešení úpadku spočívající v tom, že na základě rozhodnutí o prohlášení konkursu jsou zjištěné pohledávky věřitelů zásadně poměrně uspokojeny z výnosu zpeněžení majetkové podstaty s tím, že neuspokojené pohledávky nebo jejich části nezanikají, pokud zákon nestanoví jinak.“²²

Konkurs je v dnešní době docela častým řešením úpadku dlužníka. Tento způsob řešení úpadku bývá v praxi používán v případech, kdy není možné použít jinou metodu řešení úpadku, zároveň však je třeba připomenout, že prohlášením konkursu nekončí provoz podniku dlužníka. Po schválení konkursu spadá veškerý dlužníkův nabytý majetek

²⁰ § 3 odst. 3 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení

²¹ Insolvenční zákon. [online]. [cit. 2015-04-17]. Dostupné z: <http://insolvencni-zakon.justice.cz/obecne-informace/upadek-a-zpusoby-jeho-reseni.html>

²² § 244 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení

či jiný příjem do majetkové podstaty a musí být celý, nebo minimálně jeho zabavitelná část, odevzdán.²³

Konkurs je tedy způsobem řešení úpadku, který spočívá v tom, že na základě rozhodnutí o prohlášení konkursu jsou zjištěné pohledávky věřitelů zásadně poměrně uspokojeny z výnosu zpeněžení majetkové podstaty s tím, že neuspokojené pohledávky nebo jejich části nezanikají.²⁴

2.2.2 Reorganizace

V případě řešení úpadku reorganizací zůstává podnikatelská činnost dlužníka zachována v rámci tzv. reorganizačního plánu, jehož podstatou je ozdravení provozu podniku dlužníka a uspořádání vzájemných vztahů mezi dlužníkem a věřiteli. Pro věřitele je tato forma úpadku výhodnější než vyhlášení konkursu, jelikož společnost zůstává dále v provozu a oni mohou dosáhnout poměrného uspokojení svých pohledávek.

Aby mohla být povolena reorganizace, musí být splněný zákonem stanovené podmínky. Reorganizace tak není možná, pokud jsou právnické osoby v likvidaci, pokud se jedná o obchodníka s cennými papíry nebo osoby oprávněné k obchodování na komoditních burzách dle zvláštního právního předpisu, pokud se jedná o dlužníka, který není podnikatelem, nebo pokud je dlužníkem banka, pojišťovna, pobočka zahraniční banky apod.

Další podmínkou pro povolení reorganizace je celkový obrat za poslední zúčtovací období před podáním návrhu přesahující částku 100 miliónů korun, nebo počet zaměstnanců musí být více než 100. Pokud není splněna jedna z těchto dvou podmínek, i přesto může být reorganizace ve výjimečných případech povolena. A to tehdy, když

²³ Randáková, M. *Úpadek dlužníka a způsoby jeho řešení v České republice podle nového insolvenčního zákona*. Český finanční a účetní časopis. 2008. sv. 3, č. 4, s. 80 – 88.

²⁴ Insolvenční zákon. [online]. [cit. 2015-04-17]. Dostupné z: <http://insolvenzni-zakon.justice.cz/obecne-informace/konkurs.html>

dlužník předloží reorganizační plán, přijatý alespoň polovinou všech zajištěných věřitelů v závislosti na výši jejich pohledávek.²⁵

Poslední ze zákonem stanovených možností, jak vyřešit úpadek dlužníka, je oddlužení. Tématu oddlužení je blíže věnována celá kapitola 4.

2.3 Insolvenční řízení a jeho zásady

2.3.1 Insolvenční řízení

Úpadek dlužníka je zcela zásadní pro samotné zahájení insolvenčního řízení. Insolvenčním řízením je nazýváno řízení před insolvenčním soudem, kdy předmětem tohoto řízení je řešení dlužníkovy úpadku nebo hrozícího úpadku. Insolvenčním soudem jsou v takových případech krajské soudy, pod které geograficky spadá obce, ve které má dlužník nahlášeno trvalé bydliště.

Insolvenční řízení může být zahájeno pouze na základě podnětu věřitele nebo dlužníka a to podáním insolvenčního návrhu. O samotném zahájení soud nijak nerozhoduje, pouze tuto skutečnost během několika hodin oznámí tzv. vyhláškou o zahájení insolvenčního řízení, kterou zveřejní v insolvenčním rejstříku. Tato vyhláška je současně doručena navrhovateli i dlužníkovi, účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení ale nastávají již samotným okamžikem zveřejnění této vyhlášky v insolvenčním rejstříku a na úřední desce soudu.

Aby mohlo být samotné insolvenční řízení započato, musí dlužník splňovat podmínky úpadku – tedy musí mít více než dva věřitele, dlužné částky splatné před více než 30 dny a současně musí být neschopen tyto dluhy splácet (viz kapitola 2.1). Insolvenční řízení je pak zahájeno bez ohledu na to, zdali je dlužník v úpadku nebo mu úpadek pouze hrozí. Teprve po zahájení úpadku se řeší, jestli dlužník splňuje podmínky úpadku nebo ne. v případě, že dlužník tuto podmínku úpadku splňuje, vydá insolvenční

²⁵ Insolvenční zákon. [online]. [cit. 2015-04-17]. Dostupné z: <http://insolvenzni-zakon.justice.cz/obecne-informace/reorganizace.html>

soud rozhodnutí o úpadku, které bývá spojeno s povolením oddlužení. Následuje pak 30 denní lhůta pro věřitele, kteří mohou přihlašovat své pohledávky, a následně soud vydá rozhodnutí o schválení oddlužení, kterým se určuje, jakým způsobem se úpadek dlužníka řeší.

2.3.2 Zásady insolvenčního řízení

Insolvenční řízení se celé řídí právními zásadami a vždy a ve všech případech se v rámci celého řízení dohlíží na to, aby tyto zásady nebyly porušovány. Některé z nich jsou výslovně vyjmenovány v § 5 insolvenčního zákona.

Žádný z účastníků řízení nesmí být nespravedlivě poškozen, ani nedovoleně zvýhodněn, což je označováno jako zásada rovnosti.²⁶ Taktéž musí být insolvenční řízení vedeno v duchu dodržování hospodárnosti, rychlého a co nejvyššího uspokojení věřitelů – což je možné označit jako zásadu hospodárnosti.

Další ze zásad je zásada rovných možností, tedy že věřitelé, kteří mají stejné nebo obdobné postavení, mají v insolvenčním řízení rovné možnosti, tedy že všichni věřitelé se stejným postavením musí mít přiznány stejné možnosti a zároveň, že nelze přiznat stejná práva věřitelům s nestejným postavením. v praxi je typický rozdíl mezi věřiteli se zajištěnými pohledávkami a věřiteli, kteří zajištěné pohledávky nemají.

Výše uvedenou zásadu ovlivňuje také zásada ochrany práv nabytých v dobré víře. v praxi to znamená, že určitá skupina věřitelů může být v rámci insolvenčního řízení zvýhodněna, právě z důvodu práv nabytých v dobré víře ještě před zahájením insolvenčního řízení.

Poslední insolvenčním zákonem vyjádřená zásada je, že věřitelé jsou povinni zdržet se veškerého jednání, které by směřovalo k upřednostnění a uspokojení jejich pohledávek mimo insolvenční řízení, pokud to ovšem nedovoluje zákon.²⁷

²⁶ Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*. 5. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Linde, 2008 str. 630.

²⁷ § 5 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení

Mezi další zásady, kterými se řídí insolvenční řízení, je možno zařadit zásady samotného civilního procesu, mezi které patří např. zásada dispoziční, která se v rámci insolvenčního řízení projevuje zejména na jeho počátku, kdy insolvenční řízení může být zahájeno pouze na návrh, přičemž iniciativu má ten, kdo uplatňuje svůj právní zájem. Mezi další zásady, které jsou v rámci insolvenčního řízení dovozovány z civilního procesu, patří zásada vyšetřovací, kdy je insolvenční soud ze zákona povinen provést i jiné důkazy, než jen které byly účastníkem navrhovány. Dále je to pak ve většině případů dodržovaná zásada veřejnosti, ústnosti apod.

2.4 Insolvenční rejstřík

Insolvenční rejstřík je elektronický informační systém veřejné správy, jehož správcem je Ministerstvo spravedlnosti České republiky. Cílem zřízení tohoto rejstříku bylo zajištění maximální míry publicity o insolvenčním řízení a umožňuje široké veřejnosti sledovat jeho průběh.

Prostřednictvím tohoto rejstříku jsou zveřejňována rozhodnutí insolvenčních soudů vydaná v rámci insolvenčního řízení a v incidenčních sporech, podání, která jsou vkládána do soudních spisů a veškeré další informace, pokud je tak stanoveno insolvenčním zákonem nebo insolvenčním soudem.

Insolvenční rejstřík je veřejně přístupný (s výjimkou některých údajů) a každý může do systému nahlížet a pořizovat si z něj kopie a výpisy. Jedná se tedy o systém veřejné správy a jeho funkce jsou následující:

- evidenční a registrační – ve vztahu k soudním spisům, insolvenčním správcům a dlužníkům;
- informační – ve vztahu k účastníkům insolvenčního řízení, dotčeným subjektům a veřejnosti;
- doručovací – pro insolvenční soud, či insolvenční správce.²⁸

²⁸ Kozák J. *Nové úpadkové právo v České republice*. Právní zpravodaj, 2008, č. 2, s. 563.

Zejména informační funkce insolvenčního rejstříku má zásadní význam při doručování písemností, jedná se totiž o nástroj pro doručování většiny soudních rozhodnutí a jiných písemností. v insolvenčním rejstříku se zahájení insolvenčního řízení oznamuje vyhláškou do dvou hodin od podání návrhu (do dvou hodin od podání návrhu v rámci pracovní doby soudu). Následně se pak zveřejní všechna rozhodnutí soudu a důležité písemnosti. Každý tak může mít přehled o insolvenčních řízeních, které se v České republice vedou.

Insolvenční rejstřík byl zřízen v návaznosti na předcházející evidenci úpadců, ve které je možno dohledat pouze dlužníky, proti kterým bylo zahájeno insolvenční řízení před 1. lednem 2008.²⁹

²⁹ Insolvenční zákon. [online]. [cit. 2015-04-17]. Dostupné z: <http://insolvenzni-zakon.justice.cz/obecne-informace/insolvenzni-rejstrik.html>

3 SUBJEKTY INSOLVENČNÍHO ŘÍZENÍ

Tato kapitola je věnována subjektům insolvenčního řízení a je rozdělena do celkem sedmi podkapitol, kde jsou postupně blíže představovány jednotlivé subjekty insolvenčního řízení. Jedná se o insolvenční soud, dlužníka, věřitele, insolvenčního správce, státní zastupitelství, likvidátora a věřitelské orgány.³⁰ Všechny subjekty jsou blíže popisovány s ohledem na hlavní téma celé práce, tedy s důrazem na oddlužení.

3.1 Insolvenční soud

Celé insolvenční řízení probíhá před soudem k tomu přesně ustanovenému. Věcně příslušnými insolvenčními soudy v prvním stupni jsou soudy krajské.³¹

Insolvenční řízení a řízení v incidenčních sporech vedou samosoudci, někdy však jednodušší věci mohou na základě pověření soudce vykonávat jejich asistenti, tím je myšleno zejména shánění a připravování podkladů pro rozhodnutí a zajištění zveřejňování písemností v insolvenčním rejstříku.³²

Insolvenční soud vykonává v rámci insolvenčního řízení dva druhy činností. První z těchto činností je činnost rozhodovací, tedy samotné rozhodnutí, která jsou dána zákonem. v případě oddlužení se jedná o různá usnesení, rozhodnutí o úpadku, rozhodnutí o schválení úpadku apod. Druhou z těchto činností je činnost dohlédací, což znamená zajišťování průběhu, dozor a schvalování úkonů v rámci insolvenčního řízení. Při výkonu této činnosti soud rozhoduje o činnostech, které se týkají insolvenčního řízení, jedná se zejména o zajištění samotného účelu insolvenčního řízení a ukládá povinnosti jednotlivým subjektům celého řízení, příkladem může být udělení souhlasu o prodeji majetkové podstaty mimo dražbu.³³

³⁰ § 9 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení

³¹ § 9 odst. 4 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

³² Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*. 5. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Linde, 2008 str. 598-599.

³³ § 10 - 13 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení

Insolvenční řízení před insolvenčním soudem je tedy druhem civilního procesu, které musí bezpodmínečně probíhat před soudcem, v případech insolvenčního řízení nemůže rozhodovat spor rozhodce, ale pouze výše zmíněný krajský soud, případně některé úkony může zpracovat vyšší justiční úředník z pověření soudu, aby byla zajištěna efektivita a zejména rychlost procesu.

3.2 Účastníci insolvenčního řízení

Mezi účastníky insolvenčního řízení patří dlužník a věřitelé. Základním předpokladem, aby vůbec mohli v řízení vystupovat, je splnění podmínky samostatně před soudem jednat, tedy mít procesní práva a povinnosti. U fyzických osob vzniká tato způsobilost obecně narozením, u právnické osoby vzniká způsobilost být účastníkem řízení okamžikem zapsání do zákonem stanoveného rejstříku (obchodní, nadační apod.).

Pro fyzické osoby, které nejčastěji podávají návrhy na oddlužení, vzniká procesní způsobilost dle platného občanského práva v plném rozsahu zletilostí (tedy okamžikem dovršení 18-ti let nebo uzavřením manželství na základě povolení soudu, po 16. roku věku). Tato způsobilost u právnických osob nepodnikatelů na straně dlužníka, případně právnických osob věřitelů na straně věřitele vzniká okamžikem jejich vzniku a končí okamžikem jejich právního zániku.

Výše zmíněné dva základní předpoklady – tedy způsobilost být účastníkem a procesní způsobilost – jsou základní procesní podmínky, které musí každý soud vždy zkoumat, aby mohl rozhodnout ve věci.

Insolvenčním zákonem jsou jako účastníci řízení označeni dlužníci a věřitelé. Jedná se o jediné subjekty, které musí figurovat v celém řízení od začátku do konce.

3.2.1 Dlužník

Dlužníci, kteří smí využít oddlužení jako formu úpadku, mohou být pouze osoby, které nejsou podnikateli.³⁴ Zvláště pak v případě řešení úpadku formou oddlužení smí dlužník podat návrh na oddlužení sám. v praxi to tedy funguje tak, že dlužník je tím účastníkem řízení, proti kterému je směřován insolvenční návrh a dlužník podává v rámci

³⁴ § 14 – 20 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení

stanovené lhůty návrh na povolení oddlužení nebo častěji figuruje dlužník jako navrhovatel, který návrh na povolení oddlužení podává společně s návrhem insolvenčním.

Dlužníci, využívající ve velké většině oddlužení jako možnost řešení svých finančních obtíží, jsou v převážné většině nepodnikající fyzické osoby. Z výsledků praxe vyplývá, že se v mnoha případech jedná o osoby, které se do tíživé životní situace dostali díky rychlým půjčkám bez ručitele, nákupem spotřebních věcí, dovoleným apod. Častým případem jsou situace, kdy se dlužníci zamotávají do koloběhu půjček, aby splatili předchozí půjčku. Oddlužení je pak pro ně mnohdy jedinou možností, jak vyřešit svoji životní situaci.

Nepodnikatelským subjektem mohou být i právnické osoby, které mohou také vystupovat v rámci insolvenčního řízení v pozici dlužníka. v rámci rozsahu insolvenčního zákona není přesně stanoveno, kým jsou myšleny nepodnikatelské osoby, je proto nutné dovodit osobu podnikatele z občanského zákona či ze zákona o obchodních korporacích. v těchto předpisech je osoba podnikatele určena pozitivně – tedy je stanoveno, že podnikatelem je osoba zapsána do obchodního rejstříku, a která vykonává soustavnou činnost prováděnou samostatně podnikatelem, vlastním jménem, na vlastní odpovědnost a za účelem zisku.³⁵ Oddlužení tedy mohou využít pouze osoby, které nesplňují výše uvedenou definici, musí se jednat právnické osoby, které byly založeny za jiný účelem, než je dosažení zisku, např. nadace a nadační fondy.

Do pozice dlužníka se na základě výše uvedeného také nemohou dostat osoby jako např. lékaři, lékárníci, advokáti apod.

3.2.2 Věřitel

Kromě dlužníků jsou účastníky řízení také věřitelé, kteří uplatňují své právo na splnění pohledávek vůči dlužníkovi.

V případě těchto účastníků, neexistuje ze zákona žádné omezení, kdo může vystupovat v rámci insolvenčního řízení na pozici věřitele, může se jednat tedy o osoby fyzické, právnické, podnikatele i nepodnikatele. v rámci insolvenčního řízení musí splňovat pouze jedinou podmínku a to, že se musí jednat o věřitele, kteří uplatňují svá

³⁵ § 420 – 422 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

práva vůči dlužníkovi. Jakou formou musí uplatňovat své nároky vůči dlužníkovi, není stanoveno, proto je třeba za věřitele považovat věřitele, kteří podali přihlášku, ale i věřitele, kteří uplatňují svá práva i jiným dovoleným způsobem.³⁶ Ve výsledku bude rozdíl mezi věřiteli, kteří uplatňují plnění svých práv přihláškou a účastní se celého řízení a jinými věřiteli pohledávek, kteří figurují v pozici účastníka řízení pouze v té části, v níž o ni jde.³⁷ Např. věřitelé, kteří mají pohledávku za majetkovou podstatou a pohledávek jim na roveň postavených, kteří své nesplněné závazky uplatňují přímo vůči insolvenčnímu správci, nebo je např. rozdíl mezi věřiteli zajištěnými a nezajištěnými – za zajištěného věřitele je brán ten, který má svou pohledávku zajištěnu majetkem spadajícím do majetkové podstaty buď zástavním právem, zadržovacím právem, omezením převodu nemovitosti, zajišťovacím převodem práva nebo postoupením pohledávky k zajištění.³⁸ Zároveň mají zajištění věřitelé oproti nezajištěným věřitelům výhodnější postavení spočívající v tom, že jejich pohledávky budou uspokojeny nezávisle na způsobu schváleného oddlužení a to z prodeje majetku dlužníka, kterým byla pohledávka zajištěna.

Zároveň je věřitelům v rámci insolvenčního zákona oproti předchozí úpravě dána širší pravomoc, zejména protože, se mohou podílet na zvolení způsobu oddlužení, mají pravomoc ovlivnit výběr insolvenčního správce a dohlíží na jeho činnost – zvláště pak zajištění věřitelé mohou zavazovat insolvenčního správce k nakládání s majetkem, který spadá do majetkové podstaty, jež zajišťuje jejich pohledávku.³⁹

3.3 Insolvenční správce

Mezi další subjekty insolvenčního řízení patří insolvenční správce. O osobě insolvenčního správce rozhoduje soud, při jeho určení se přihlíží k osobě dlužníka, k jeho majetkovým poměrům, zatížení insolvenčního správce apod. Soudem je insolvenční správce určen nejpozději rozhodnutím o úpadku. Konečné slovo pak mají věřitelé, kteří

³⁶ Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*. 5. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Linde, 2008 str. 637.

³⁷ § 15 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení

³⁸ § 2 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení

³⁹ § 230 odst. 2 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení

musí insolvenčního správce na první schůzi potvrdit ve funkci, případně jej odvolají a musí být ustanoven správce jiný.

Insolvenční správce je vybírán ze seznamu insolvenčních správců, který je veřejný a je spravován Ministerstvem spravedlnosti. Základním předpokladem pro to, aby mohl být člověk zapsán do seznamu insolvenčních správců, je vysokoškolské vzdělání, trestní bezúhonnost a složení zkoušek. Nicméně insolvenčním správcem může být ustanovena i osoba, která není zapsána v seznamu insolvenčních správců, ale musí splňovat předpoklady pro výkon této funkce a musí s tímto ustanovením souhlasit a opět ji musí potvrdit věřitelé.

Insolvenční správce vystupuje v rámci insolvenčního řízení jako nezávislá osoba s nezávislým postavením a nezastupuje tak ani dlužníka, ani věřitele.⁴⁰

Činnost insolvenčního správce spočívá zejména v jeho dohledu nad plněním splátkového kalendáře dlužníkem, podává soudu zprávu o plnění oddlužení, zajišťuje a zpeněžuje majetkovou podstatu a majetek, který slouží k zajištění pohledávek věřitelů.

Insolvenční správce je povinen vykonávat svou činnost svědomitě a s odbornou péčí a cílem jeho činnosti je zajištění, co nejvyššího možného uspokojení pohledávek věřitelů.

3.4 Státní zastupitelství

Dalším subjektem insolvenčního řízení je státní zastupitelství. Dle zákona o státním zastupitelství je státní zastupitelství oprávněno podat návrh na zahájení soudního řízení nebo je mu umožněn vstup do již probíhajícího řízení.⁴¹ Vstup do probíhajících řízení o úpadku je státnímu zastupitelství umožněn prostřednictvím občanského soudního řádu.

Činnost státního zastupitelství spočívá zejména v tom, že činí návrhy, podává podněty apod., např. může podat návrh na zahájení incidenčního sporu, odmítnutí daru nebo odmítnutí přijetí dědictví bez souhlasu insolvenčního správce, může se vyjadřovat

⁴⁰ Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*. 5. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Linde, 2008 str. 600-601.

⁴¹ § 5 zákona č. 283/1993, o státním zastupitelství

k procesnímu nástupnictví, může podat i návrh na opravný prostředek proti rozhodnutí insolvenčního soudu apod.⁴²

Dále kontroluje, jestli nedochází k nějaké nelegální činnosti zúčastněných osob a zjišťuje okolnosti, které může později využít pro výkon a účely trestní působnosti, např. sleduje, jestli členové věřitelského výboru postupují při výkonu funkce s odbornou péčí, jestli nedávají přednost společnému zájmu před zájmy jiných osob apod.

3.5 Likvidátor

Mezi zákonem stanovené subjekty insolvenčního řízení patří také likvidátor dlužníka. Výkon jeho funkce je upraven § 70 insolvenčního zákona, nicméně blíže rozepsán není, jelikož se jedná o subjekt, který se nevyskytuje v rámci řešení úpadku oddlužením.

3.6 Věřitelské orgány

Zvláštními procesními subjekty insolvenčního řízení jsou věřitelské orgány. Jedná se o subjekty, ve kterých jsou organizováni buď všichni přihlášení věřitelé, nebo pouze někteří z nich, kteří zastupují i zbylé věřitele.

Některá oprávnění mohou přihlášení věřitelé činit pouze prostřednictvím těchto orgánů, nicméně některé věřitelské orgány smí vykonávat pouze oprávnění, která jim byla svěřena ze zákona. Avšak zároveň je nelze zaměňovat s věřiteli a nemohou se tak účastnit např. incidenčních sporů.

Věřitelskými orgány jsou schůze věřitelů, věřitelský výbor a zástupce věřitelů.

Všechny tyto orgány jsou společné pro všechny způsoby řešení úpadku dlužníka a vznikají pouze v závislosti na počtu přihlášených věřitelů. Jejich vzájemné vztahy jsou pak upraveny zákonem.⁴³

⁴² § 26 zákona č. 283/1993, o státním zastupitelství

⁴³ § 46 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení

Základním věřitelským orgánem je schůze věřitelů, která vzniká vždy. Prostřednictvím tohoto orgánu mohou přihlášení věřitelé ovlivňovat insolvenční řízení. Vznik tohoto orgánu vychází z premisy, že každý věřitel má právo se vyjadřovat k podstatným a důležitým otázkám v rámci řízení.

Schůze věřitelů volí a odvolává členy věřitelského výboru nebo zástupce věřitelů. v rámci pravomocí schůze věřitelů si mohou vyhradit vše, co patří do působnosti věřitelských orgánů, tedy v případech, kdy není ustanoven věřitelský výbor ani zástupce věřitelů, vykonává tyto pravomoci schůze věřitelů.

Věřitelský výbor je orgánem, jehož vznik je obligatorní pouze v případech, kdy počet věřitelů přesáhne padesát. v případech oddlužení je tedy jeho existence spíše výjimečná. Věřitelský výbor je obvykle tvořen třemi až sedmi zástupci všech věřitelů, kteří byli zvoleni na zasedání věřitelského výboru a měli by poměrně zastupovat zajištěné a nezajištěné věřitele. Volení jsou zejména z toho důvodu, že aby usnadnili komunikaci v probíhajícím insolvenčním řízení.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 OSOBNÍ BANKROT

Následující kapitola je věnována konkrétně bližšímu představení osobního bankrotu. Kapitola je rozdělena do celkem 6 podkapitol, které přibližují jednotlivé fáze oddlužení. Součástí této kapitoly je také grafické zpracování stávajícího stavu oddlužení v České republice, které bylo zpracováno na základě dat Ministerstva spravedlnosti.

Aby dlužník prošel zdárně celým procesem oddlužení, musí postupně projít všemi zákonem stanovenými fázemi procesu oddlužení, které přibližují následující podkapitoly. Jedná se o tyto fáze:

1. Podání návrhu na oddlužení
2. Posouzení návrhu na oddlužení
3. Schůze věřitelů a přijetí způsobu oddlužení
4. Realizace oddlužení jedním ze zákonem stanovených forem
 - zpeněžením majetkové podstaty
 - plněním splátkového kalendáře
5. Splnění oddlužení
6. Osvobození od dluhů

4.1 Podání návrhu na oddlužení

Podat návrh na oddlužení může podat dlužník, který tento návrh podává společně s insolvenčním návrhem, čímž se zahajuje samotný insolvenční řízení. Podá-li insolvenční návrh jiná osoba než dlužník, může podat dlužník návrh na povolení oddlužení ve lhůtě 30 dnů od doručení insolvenčního návrhu do rukou dlužníka.⁴⁴

Návrh na povolení oddlužení podává dlužník, který není podnikatelem nebo nemá dluhy z podnikání. Avšak novelou insolvenčního zákona účinnou ke dni 1. ledna 2014 bylo stanoveno, že ani dluhy z podnikání nebrání povolení oddlužení v případech, kdy se jedná

⁴⁴ § 390 odst. 1 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení

o pohledávky zajištěného věřitele, nebo když s tím věřitel souhlasí. Dluhy z podnikání také nejsou překážkou při povolení oddlužení v případech, kdy se jedná o pohledávku věřitele, která zůstala neuspokojena po skončení insolvenčního řízení, ve kterém insolvenční soud zrušil konkurs na majetek dlužníka.⁴⁵

Samotný návrh musí obsahovat zákonem stanovené obecné náležitosti podání, např. označení soudu, kterému je návrh směřován či jméno podávající osoby. Dále pak součástí návrhu musí být označení dlužníka a osob, které jsou oprávněny za něj jednat, údaje o očekávaných příjmech dlužníka v následujících 5 letech a údaje o všech dlužnickových příjmech za poslední tři roky.⁴⁶

Novelou zákona č. 217/2009 bylo dlužníku umožněno, aby si vybral jednu z forem oddlužení – tedy zpeněžením majetkové podstaty nebo plněním splátkového kalendáře.⁴⁷ Pokud si dlužník vybere oddlužení plněním splátkového kalendáře, může v návrhu požádat insolvenční soud, aby mu stanovil nižší splátky, než stanovuje zákon.⁴⁸

Návrh na povolení oddlužení je možno podat pouze na formuláři, který vypracovalo Ministerstvo spravedlnosti.⁴⁹ Soud v návrhu sleduje zejména poctivý záměr dlužníka, jelikož dlužník uvádí informace o jiných řízeních či řízeních ohledně hrozícího úpadku v posledních 5 letech. Dlužník je povinen také uvést, jakým způsobem bylo řízení ukončeno, dále je povinen uvést údaje o nezaházených pravomocných rozhodnutích či předložit výpis z trestního rejstříku ne staršího než 3 měsíce. Povinnými přílohami návrhu jsou také: seznam dlužníkovy majetku; seznam dlužnickových pohledávek, které jsou rozděleny podle toho, zda jsou či nejsou vykonatelné a zda jsou či nejsou zajištěné; listiny

⁴⁵ § 389 odst. 2 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení

⁴⁶ § 391 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení

⁴⁷ § 391 písm. d), zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení

⁴⁸ § 391 odst. 2 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení

⁴⁹ Insolvenční zákon. [online]. [cit. 2015-04-22]. Dostupné z: <http://insolvencni-zakon.justice.cz/obecně-informace/formulare-vzory.html>

dokládající příjmy dlužníka; písemný souhlas nezajištěného věřitele, že hodnota plnění bude nižší než 30% jeho pohledávky.⁵⁰

4.2 Posouzení návrhu na oddlužení

O návrhu na povolení oddlužení rozhoduje insolvenční soud, tedy v prvním stupni soud krajský (viz kap. 3.1). Insolvenční soud posuzuje prvně formální stránku věci, tedy zda je návrh na oddlužení úplný, určitý a srozumitelný, včetně příloh. v této fázi může být návrh odmítnut z těchto důvodů: navrhovatel ani přes výzvu soudu nedoplnil všechny náležitosti návrhu⁵¹ nebo návrh zůstal i přes výzvu nesrozumitelný a neurčitý nebo k návrhu nebyly ani přes výzvu připojeny požadované přílohy nebo tyto přílohy neobsahují zákonem stanovené náležitosti⁵²; nebo návrh nebyl podán oprávněnou osobou⁵³.

Projde-li návrh posuzováním přes formální stránku věci, začíná se zkoumat sama faktická situace dlužníka. Insolvenční soud zkoumá poctivost záměru a zejména ekonomické možnosti žadatele. Návrh tak v této fázi může být zamítnut, jestliže existuje důvodný předpoklad, že se jedná o nepoctivý záměr dlužníka; jestliže předpokládané příjmy v následujících 5 letech nebudou v takové výši, aby uspokojily věřitele alespoň z 30% a dlužník se s věřiteli nedohodl na nižším plnění; jestliže se jedná o návrh na oddlužení, který byl podán dlužníkem znovu, přičemž o tomto návrhu soud již dříve rozhodl; pokud dosavadní řízení dokládá lehkomyšlný či nedbalý postup při plnění povinností vyplývajících mu z tohoto řízení.⁵⁴

⁵⁰ § 392 odst. 1 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení

⁵¹ § 393 odst.1, 3 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení

⁵² § 393 odst. 3 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení

⁵³ § 390 odst. 3 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení

⁵⁴ § 395 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení

V případech, kdy soud neshledá důvody pro odmítnutí návrhu z formálních důvodů či zamítnutí návrhu z faktických důvodů, a není-li návrh vzat zpět, je oddlužení povoleno.⁵⁵ Zároveň také soud přidělí dlužníkovi insolvenčního správce ze seznamu.

V případech, kdy existují pochybnosti, zda je dlužník oprávněn podat návrh na oddlužení, insolvenční soud oddlužení povolí a tato otázka bude řešena na následně svolané schůzi věřitelů, kde se bude rozhodovat o způsobu oddlužení.

4.3 Schůze věřitelů a přijetí způsobu oddlužení

V rámci českého právního řádu je povoleno, aby oddlužení probíhalo jedním ze dvou stanovených způsobů – a to buď zpeněžením majetkové podstaty, nebo plněním splátkového kalendáře. Jiné možnosti řešení oddlužení nejsou ze zákona povoleny a ani tyto možnosti se nesmí vzájemně kombinovat a prolínat.

O tom, která z těchto možností bude vybrána, rozhoduje schůze věřitelů, kterou právě z tohoto důvodu svolává insolvenční soud. Této schůze se účastní i dlužník, který na této schůzi případně zodpovídá otázky věřitelů a zejména reaguje na to, jestli je schopen splnit zvolený způsob oddlužení. Stejně tak se schůze účastní i určený insolvenční správce, který případně musí upozornit věřitele na skutečnosti, které by dlužník zamlčel, a které by bránily plnění jeho oddlužení.

Přijetí způsobu oddlužení je možné ještě jinou variantou, a to tak, že věřitelé hlasují hlasovacím lístkem, který musí být podepsán a tento podpis musí být ověřen. Toto hlasování o způsobu oddlužení může probíhat dokonce před samotným započatím insolvenčního řízení. Toto hlasování však musí vycházet z iniciativy dlužníka, který musí poskytnout věřitelům stejné informace, které obsahuje návrh na povolení oddlužení. Tyto hlasy musí být dlužníkovi doručeny ve lhůtě, která k tomu byla stanovena. v případě, že se vyjádřili tímto způsobem všichni věřitelé, tak není nutné, aby byla svolána schůze věřitelů, a soud zveřejní výsledky hlasování sám.

⁵⁵ § 397 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení

Samotného hlasování o způsobu oddlužení se mohou účastnit pouze nezajištění věřitelé, kteří ve 30 denní lhůtě podali přihlášku. Právo hlasovat nemají zajištění věřitelé, blízké a příbuzné osoby dlužníka a osoby, které s dlužníkem vytvořily koncern.⁵⁶

K přijetí způsobu oddlužení stačí prostá většina hlasujících nezajištěných věřitelů podle výše jejich pohledávek. Obdobně to platí i pro hlasovací lístky. v případech, kdy není získána potřebná většina hlasů, rozhoduje o způsobu oddlužení insolvenční soud, což je v praxi velice častý jev, neboť se věřitelé dostávají na schůze málokdy. Insolvenční soud pak rozhoduje zejména v duchu zásady co nejvyššího poměrného uspokojení pohledávek věřitelů.

Insolvenční soud je vázán výsledky schůze věřitelů. Soud schválí oddlužení bezprostředně po skončení jednání.⁵⁷ a nebo insolvenční soud oddlužení neschválí, vyšly-li najevo v průběhu insolvenčního řízení skutečnosti, které by odůvodňovaly odmítnutí nebo zamítnutí návrhu na povolení oddlužení. v takovýchto případech se pak úpadek dlužníka řeší konkursem.⁵⁸

4.4 Realizace oddlužení

4.4.1 Oddlužení zpeněžením majetkové podstaty

Při oddlužení touto formou se postupuje obdobně i při zpeněžení majetkové podstaty v konkursu.⁵⁹ Zveřejnění rozhodnutí se stávají neúčinnými práva na uspokojení ze zajištění s veškerou majetkovou podstatou, která je zahrnuta od oddlužení, má právo nakládat pouze insolvenční správce. Nelze vykonávat ani soudní výkon rozhodnutí nebo exekuce postihující majetek, který spadá do majetkové podstaty. Insolvenční správce společně s dlužníkem sestaví soupis majetku spadajícího do majetkové podstaty. Majetek v ní musí být konkrétně specifikován a v případech, kdy se uplatňuje právo na zajištění, musí být

⁵⁶ § 51 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení

⁵⁷ § 404 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení

⁵⁸ § 405 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení

⁵⁹ § 398 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení

daný majetek ohodnocen na základě znaleckého posudku. Některý majetek ovšem nemůže být součástí této majetkové podstaty, zejména se jedná o osobní majetek dlužníka (hygienické potřeby, oblečení, obuv, atd.) nebo věci s důležitou osobní hodnotou (např. snubní prsten atd.).

Ze zákona existuje několik způsobů zpeněžení majetkové podstaty. Jedná se o:

- veřejnou dražbu,
- prodej movitých a nemovitých věcí,
- prodej mimo dražbu.

V případech, kdy se najde kupec a majetek je zpeněžen, tak je insolvenční správce povinen dodat soudu konečnou zprávu a rozvrh.⁶⁰ Konečná zpráva se podává, aby bylo zřejmé, jak bude celková částka přerozdělena mezi věřitele. Součástí konečné zprávy je také vyúčtování odměny a výdajů insolvenčního správce. v zákonem stanovené lhůtě 15 dní mohou věřitelé nebo dlužník podat odvolání proti této zprávě. Soud pak svolá zasedání, kterého se účastní všechny dotčené strany – tedy insolvenční správce, věřitelé i dlužník. Konečná zpráva je na tomto zasedání schválena, odmítnuta nebo doplněna.⁶¹

Po nabytí právní moci o schválení konečné zprávy vydává insolvenční soud rozvrhové usnesení, ve kterém stanovuje, kolik má být každému z věřitelů vyplaceno, přičemž by všichni věřitelé měli být vyplaceni poměrně s ohledem na výši jejich pohledávek a nezajištění věřitelé by měli být uspokojeni alespoň z 30%. Následně je insolvenční správce povinen podat soudu zprávu o splnění.

⁶⁰ § 408 odst. 2 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení

⁶¹ § 304 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení

4.4.2 Oddlužení plněním splátkového kalendáře

V naprosté většině případů převládá v rámci řešení oddlužení tato možnost – např. v roce 2013 byla tato forma zvolena v 18 803 případech, oproti řešení zpeněžením majetkové podstaty, která byla využita pouze v 572 případech.⁶²

V případě řešení oddlužení plněním splátkového kalendáře se dlužník zavazuje, že po dobu 5 let musí měsíčně splácet nezajištěným věřitelům ze svého příjmu částku ve stejném rozsahu, v jakém z nich mohou být při výkonu rozhodnutí nebo při exekuci uspokojeny přednostní pohledávky. Těmito pohledávkami jsou pohledávky na výživné, náhrada újmy způsobená v důsledku ublížení na zdraví a úmyslnými trestnými činy.

Dlužníkovi jsou samozřejmě stanoveny povinnosti, které je povinen po schválení plnění oddlužení touto formou dodržovat.⁶³ Tyto povinnosti slouží ke zlepšení pozice věřitelů a také k zajištění průhlednosti dlužnickových příjmů a informací o něm. Jedná se o:

- výkon výdělečné činnosti a v případech, kdy je nezaměstnaný, povinnost o získání práce usilovat;
- neodmítat dary a dědictví a vydat je insolvenčnímu správci ke zpeněžení a k použití na mimořádné splátky nad rámec splátkového kalendáře;
- oznámení změny bydliště, sídla nebo zaměstnání insolvenčnímu soudu, insolvenčnímu správci a věřitelskému výboru;
- předkládat pravidelně přehled svých příjmů za uplynulých 6 měsíců vždy k 15. březnu a 15. září insolvenčnímu soudu, insolvenčnímu správci a věřitelskému výboru;
- nezatajovat žádný ze svých příjmů;
- předkládat na žádost daňová přiznání;
- neposkytovat žádnému z věřitelů zvláštní výhody;

⁶² Insolvenční zákon. [online]. [cit. 2015-04-24]. Dostupné z: <http://insolvencnizakon.justice.cz/expertni-skupina-s22/statistiky.html>

⁶³ § 412 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení

- nepřijímat nové závazky, které k okamžiku jejich splatnosti není schopen plnit.

Insolvenční soud stanoví dlužníku termín první splátky a příjmy, ze kterých by měl dlužník tuto částku plnit. Nejzazší možný termín, který může být soudem stanoven pro první splátku, je konec měsíce následujícího po měsíci, kdy nastaly účinky schválení oddlužení.

Do července roku 2009 prováděli dlužníci splátky věřitelům sami, od tohoto okamžiku spadá tato povinnost insolvenčnímu správci, neboť se v praxi ukázalo, že předchozí řešení nebylo vhodné. Řada dlužníků ani nedokázala vypočítat výše částek určených jednotlivým věřitelům. Insolvenční soud také může nařídit zaměstnavateli, aby strhával tuto částku ze mzdy dlužníka rovnou na účet insolvenčního správce.

V případě, že jsou některé pohledávky popřeny během přezkumného řízení, tak jsou jednotlivé splátky uloženy u insolvenčního správce, který je následně dle výsledku incidenčního sporu vydá věřiteli nebo přerozdělí mezi ostatní věřitele.

Nastane-li situace, že dlužník nakládá se svými příjmy jinak, než je stanoveno soudem a zákonem, může být oddlužení zrušeno a na majetek dlužníka je vyhlášen konkurs.

4.5 Splnění oddlužení

Dlužník splní oddlužení, pokud v průběhu 5 let splatí alespoň 30% svých nezajištěných pohledávek, které byly do oddlužení přihlášeny, nebo pokud dříve než za 5 let uspokojí všechny své nezajištěné pohledávky v plné výši.

Insolvenční soud vezme splnění oddlužení na vědomí rozhodnutím, proti tomuto rozhodnutí není možné odvolání. Okamžikem nabytí právní moci tohoto rozhodnutí končí celé insolvenční řízení. Soud také rozhodne o odměně insolvenčního správce, jeho nákladech a sprostí ho jeho funkce.⁶⁴

⁶⁴ § 413 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení

4.6 Osvobození od dluhů

V případech, kdy dlužník splní řádně a včas všechny své povinnosti stanovených v rámci insolvenčního řízení, vydá soud po slyšení dlužníka usnesení, ve kterém dlužníka osvobodí od placení pohledávek zahrnutých do oddlužení v rozsahu, ve kterém dosud nebyly uspokojeny. Učiní tak na návrh samotného dlužníka. Osvobození se vztahuje také na věřitele, kteří neměli své pohledávky přihlášeny do insolvenčního řízení, ač tak ve stanovené lhůtě učinit měli.

Při osvobození dlužníka zůstává zajištěnému věřiteli, který po schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře nepožádal o zpeněžení majetku sloužícího k zajištění pohledávky, zachováno právo domáhat se uspokojení své pohledávky z výtěžku zpeněžení tohoto majetku. Pohledávek, které se v insolvenčním řízení neuspokojují, se může domáhat pouze za dobu od skončení insolvenčního řízení.⁶⁵

Je-li hodnota plnění nižší než 30% jejich pohledávek, může insolvenční soud po slyšení dlužníka insolvenčního správce přesto přiznat dlužníkovi osvobození od placení pohledávek zahrnutých do oddlužení v rozsahu, ve kterém doposud nebyly uspokojeny. Soud tak učiní ale pouze na návrh dlužníka a pouze za předpokladu, že plnění nezavinil on sám.⁶⁶

Osvobození se dlužníkovi odejme, vyjde-li během 3 let po osvobození od oddlužení najevo, že ke schválení oddlužení nebo přiznání osvobození došlo na základě podvodného jednání dlužníka, nebo dlužník poskytl zvláštní výhody některému z věřitelů, nebo byl-li dlužník do 3 let od právní moci rozhodnutí o něm pravomocně odsouzen za úmyslný trestný čin, kterým podstatně ovlivnil schválení nebo provedení oddlužení nebo přiznání osvobození, případně, kterým jinak poškodil věřitele apod.⁶⁷ V takových případech soud schválené oddlužení zruší a zároveň rozhodně o způsobu řešení úpadku dlužníka konkursem.

⁶⁵ § 170 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení

⁶⁶ § 415 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení

⁶⁷ § 417 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení

5 PŘÍPADOVÉ STUDIE

Poslední kapitola je věnována několika případům osobního bankrotu z praxe. Vybrány byly případy, kdy došlo k řešení úpadku plněním splátkového kalendáře i plněním zpeněžením majetkové podstaty. Součástí kapitoly je také SWOT analýza osobního bankrotu a na samém počátku kapitoly jsou uvedeny statistiky a čísla, ze kterých možno vyvodit, že případů osobního bankrotu rok od roku přibývá.

5.1 Statistické údaje osobních bankrotů v ČR

Níže uvedená tabulka předkládá přesné statistické údaje ohledně oddlužení v ČR od 1. ledna 2008 do 31. prosince 2013. Rok 2014 není do statistiky zahrnut, neboť v době zpracování této práce nejsou dostupná kompletní data.

Zdroj: Insolvenční zákon, [online, cit. 25. 04. 2015]. Dostupné z [http://insolvencnizakon.justice.cz/expertni-skupina-](http://insolvencnizakon.justice.cz/expertni-skupina-s22/statistiky.html)

Rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013	celkem
podané insolvenční návrhy	5236	9396	16101	24466	32656	37613	125468
návrhy na povolení oddlužení	1693	3744	10014	18021	25785	30213	89470
povolená oddlužení	646	2164	5902	11614	17985	22063	60374
schválená oddlužení – plněním splátkového kalendáře	464	1592	4584	9238	14291	18803	48972
schválená oddlužení – zpeněžením majetkové podstaty	13	30	82	183	414	572	1294
zrušení schválení oddlužení	8	30	56	109	211	398	812

[s22/statistiky.html](http://insolvencnizakon.justice.cz/expertni-skupina-s22/statistiky.html)

Na základě dostupných dat je možno doložit, že k nárůstu případů řešení finanční situace dlužníka je možnost oddlužení využívána častěji, a že veškerá data uváděná v tabulce mají rostoucí charakter.

5.2 Analýza osobního bankrotu

Součástí této práce je také SWOT analýza osobního bankrotu z pohledu dlužníka. Obecně je možno zdůraznit, že největším přínosem osobního bankrotu je zejména jeho sociální účel, který převažuje nad účelem ekonomickým. Osobní bankrot umožňuje dlužníkovi nový start a motivuje ho k aktivnímu zapojení do umoření jeho dluhů vůči věřitelům. Důležitým prvkem, proč byl vůbec osobní bankrot zaveden ve společnosti, je z pohledu státu snížení nákladů veřejných rozpočtů na sanaci osob, které se ocitly v sociální krizi.

5.2.1 SWOT analýza osobního bankrotu z pohledu dlužníka

Silné stránky (strengths)	Slabé stránky (weaknesses)
<ul style="list-style-type: none"> - umoření dluhů - motivace k aktivnímu zapojení - pomoc státu – smazání 70 % dluhů - vyhnutí se půjčení financí od nebankovních společností s vysokými úroky 	<ul style="list-style-type: none"> - zůstatek menšího množství financí - snížení životní úrovně - napětí v rodinných vztazích - oslabení sociálních vazeb - méně volného času - snížení možnosti se věnovat svým zájmům a koníčkům
Příležitosti (opportunities)	Hrozby (threats)
<ul style="list-style-type: none"> - nový start - snížení psychické zátěže - urovnání rodinné situace - uklidnění stresové situace 	<ul style="list-style-type: none"> - riziko neplnění splátek dle splátkového kalendáře - opakované zabřednutí do dluhové pasti - ztráta pracovního místa a finančního příjmu - přecenění finanční situace - rozvod, deprese, dlouhodobá nemoc

5.3 Případové studie – řešení oddlužení zpeněžením majetkové podstaty

Jak je již výše uvedeno, zpeněžením majetkové podstaty dlužníka dojde k uspokojení pohledávek věřitelů prostřednictvím jednorázového zpeněžení majetku dlužníka a tento finanční zisk je insolvenčním správcem poměrně rozdělen mezi věřitele. Tento způsob řešení úpadku dlužníka se řeší obdobně jako konkurs, avšak oproti konkursu se do majetkové podstaty nezapočítává majetek, který dlužník nabyt i v průběhu insolvenčního

řízení, věřitelé tak mohou být uspokojeni pouze z majetku dlužníka nabytého před započítáním insolvenčního řízení.

Pro praktickou ukázkou zpeněžení majetkové podstaty byly použity dva konkrétní případy řešení úpadku dlužníka tímto způsobem. S ohledem na výše uváděná data je možno dopočítat, že průměrný procentuální poměr řešení oddlužení zpeněžením majetkové podstaty dlužníka je používán pouze asi ve 3 % případů⁶⁸.

5.3.1 Dlužník A⁶⁹

Dlužníkem A je 51 letý muž, který je svobodný, žije s matkou v rodinném domě a nemá žádnou vyživovací povinnost. Jedná se o osobu samostatně výdělečně činnou. Dlužník A podal insolvenční návrh spojený s návrhem na povolení oddlužení 20. června 2014. Dlužník v návrhu uvádí jako zvolenou možnost řešení úpadku oddlužení plněním splátkového kalendáře. Součástí tohoto návrhu je také seznam nemovitostí ve vlastnictví dlužníka.

Následující měsíc, přesně 12. srpna 2014, po prozkoumání tohoto návrhu a jeho doplnění bylo Okresním soudem v Ostravě dlužníku povoleno oddlužení. V rámci tohoto usnesení byli vyzváni věřitelé, aby se ve lhůtě 30 dní přihlásili, byl určen insolvenční správce a bylo stanoveno datum přezkumného jednání a schůze věřitelů na říjen 2014.

Přiděleným insolvenčním správcem bylo následně určeno, že celková výše přihlášených nezajištěných pohledávek u tří zajištěných a tří nezajištěných věřitelů celkem 376 692,57 Kč, přičemž celkový měsíční příjem dlužníka je 7 714 Kč/měsíc a příjem z darovací smlouvy 4500 Kč/ měsíc, odměna insolvenčního správce a náhrady jeho hotových výdajů včetně DPH, aktuální výše životního minima a normativních nákladů na bydlení, je dlužník A schopen uhradit nezajištěným věřitelům více než 30 % jejich pohledávek.

Dle stanoviska insolvenčního správce je pro věřitele ekonomicky výhodnější zpeněžení nemovitostí, které jsou ve vlastnictví dlužníka než původně navrhované řešení úpadku plněním splátkového kalendáře, jelikož dle znaleckého posudku je nemovitost

⁶⁸ Výpočet autorky na základě dat uvedených v kapitole 5.1

⁶⁹ KSOS 39 INS 16987 / 2014 vedená u Krajského soudu v Ostravě

v hodnotě cca 1 900 000 Kč, z odhadů správce je nemovitost prodejná v hodnotě cca o 500 000 Kč nižší, což ale i tak částka, která několikanásobně převyšuje dlužnou částku dlužníka A.

O způsobu oddlužení zpeněžením majetkové podstaty rozhodl soud v souladu s § 402 odst. 4 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů. Toto schválení způsobu oddlužení uspokojí zajištěného věřitele i nezajištěné věřitele do 100 % jejich přihlášených pohledávek.

V únoru letošního roku požádal insolvenční správce o možnost zpeněžení majetkové podstaty prodejem nemovitosti v dražbě a zároveň uspokojení zajištěných věřitelů. v březnu letošního roku požádal insolvenční správce soud o možnost prodeje nemovitosti mimo dražbu a následně uspokojení všech věřitelů.⁷⁰

5.4 Případové studie – řešení oddlužení plněním splátkového kalendáře

Je-li soudem povoleno oddlužení formou splátkového kalendáře, je dlužník povinen pracovat a z výdělku mu ve výsledku zůstává pouze životní minimum a částka nezbytná k zajištění jeho další výdělečné činnosti. Obecně je z toho možné dovodit, že nezaměstnaným nebývá povoleno oddlužení plněním splátkového kalendáře.

Obdrží-li dlužník během pětiletého období plnění splátkového kalendáře nějaký mimořádný dar či dědictví, je povinen tento majetek zpeněžit a použít na umoření svého dluhu nad rámec pravidelně stanovených splátek. Výše těchto splátek je určena soudem, který individuálně v každém případě dopočítá nezabavitelnou částku.

Postup pro vypočtení výše splátek plněním splátkového kalendáře

1. Splátka pro oddlužení se vypočítává v rozsahu, v jakém mohou být při výkonu rozhodnutí nebo exekuci uspokojeny přednostní pohledávky.
2. Srážky pro plnění splátkovým kalendářem se odpočítávají z čisté mzdy.

⁷⁰ v okamžiku uzavření této práce je tento případ stále v řízení.

3. Čistá mzda je dopočítána tak, že se od mzdy odečítá záloha na daň z příjmu fyzických osob sražená z příjmů ze závislé činnosti a funkčních požitků, pojistné na důchodové spoření, pojistné na sociální zabezpečení, příspěvek na státní politiku zaměstnanosti a pojistné na veřejné zdravotní pojištění (dále jen „sražené částky“). Sražené částky se vypočtou podle podmínek a sazeb platných pro povinného v měsíci, za který se čistá mzda zjišťuje. Do čisté mzdy se započítávají i čisté odměny za vedlejší činnost, kterou zaměstnanec vykonává u toho, u koho je v pracovním poměru. Nezapočítávají se však do ní částky poskytované na náhradu nákladů spojených s pracovním výkonem, a to zejména při pracovních cestách.
4. Z čisté mzdy nelze srazit tzv. základní částku.
5. Dle nařízení vlády č. 595/2006 Sb. ve spojení s dalšími příslušnými právními předpisy (zákon č. 110/2006 Sb., nařízení vlády č. 409/2011 Sb., zákon č. 117/1995 Sb., nařízení vlády č. 440/2013 Sb.) se kalkuluje základní částka takto:
- a) na osobu dlužníka ve výši dvou třetin součtu částky životního minima a částky normativních nákladů na bydlení pro jednu osobu dle zvláštního právního předpisu („nezabavitelná částka“)
- součet životního minima a nákladů na bydlení = 3 410 Kč + 5 873 Kč = 9 283 Kč
 - nezabavitelná částka = $\frac{2}{3} * 9\,283\text{ Kč} = 6\,188,67\text{ Kč}$
- b) na každou vyživovanou osobu a manžela ve výši jedné čtvrtiny nezabavitelné částky
- 100% nezabavitelné částky = 6 188,67 Kč
 - 1/4 nezabavitelné částky = 1 547,17 Kč
- Jednotlivé nezabavitelné částky se následně sečtou a výsledek se zaokrouhlí na celé koruny nahoru. Celková základní částka se následně odečte od čisté mzdy. Ze zbytku čisté mzdy pak lze bez omezení srazit vše nad součet životního minima jednotlivce a částky normativních nákladů na bydlení pro jednu osobu (aktuálně 9 283 Kč). Zbývající částka po provedení této operace se zaokrouhlí dolů na částku dělitelnou

třemi a rozdělí se na třetiny. Pro splátky při oddlužení (jako pro přednostní pohledávky) lze srazit dvě třetiny.⁷¹

5.4.1 Dlužník B⁷²

Dlužníkem B je 33 letý muž, který v březnu letošního roku podal insolvenční návrh spojený s návrhem na povolení oddlužení u příslušného soudu v Praze. Dlužník o sobě prohlásil, že je nepodnikající fyzickou osobou a že nemá žádné nesplacené závazky z podnikání, ani žádné zaměstnance. v návrhu uvádí, že má 8 věřitelů, u kterých má 8 závazků v celkové výši 499 319,32 Kč. 5 závazků je nezajištěných ve výši 203 530,63 Kč, všechny jsou vykonatelné a 3 závazky jsou zajištěné ve výši 295 788,69 Kč a jsou rovněž vykonatelné.

Dlužník uvádí, že jeho závazky vznikly na základě smluv o půjčce nebo poskytnutí úvěru. Utrpěl však úraz a také přišel o zaměstnání, přičemž svou svízelnou ekonomickou situaci řešil novými půjčkami, avšak výše měsíčních splátek vlivem nepravidelného měsíčního příjmu se navyšovala o pokuty a penále, čímž se dostal do „bludného kruhu“ a nebyl schopen své závazky nadále platit, jelikož mu nezůstávaly finanční prostředky. Dlužník byl nucen platbu závazků úplně zastavit v červnu roku 2013 a od této doby není nadále schopen je platit.

V návrhu dále uvádí, že je zaměstnán jako řidič a údržbář autoparku na dobu neurčitou a dohodu o provedení práce. Jeho čistý měsíční příjem činí 21 926 Kč. Z této částky platí výživné na své dvě nezletilé děti ve výši 6 000 Kč měsíčně. Hodnota závazků nezajištěných věřitelů činí 203 530 Kč. Na základě výše čistého příjmu dlužníka lze po odečtení odměny insolvenčnímu správci a náhrady hotových výdajů insolvenčního správce ve výši 900 Kč bez DPH, hradit měsíčně částku 5 659 Kč. Za 5 let tak může splatit cca 339 540 Kč, což je více než minimálních 30 % svých nesplněných závazků vůči věřitelům.

⁷¹ Insolvenční zákon. [online]. [cit. 2015-04-24]. Dostupné z: <http://www.insolvenzni-zakon.cz/kalkukator-splatek/kalkulacka-vypocet.html>

⁷² KSPH 72 INS 7689 / 2015 vedená u Krajského soudu v Praze

Na základě těchto informací, rozhodl 24. března 2015 Krajský soud v Praze o zahájení insolvenčního řízení. Následně pak 31. března 2015 vydal usnesení, ve kterém potvrdil úpadek dlužníka a povolil dlužníku řešení úpadku oddlužením. Taktéž byl určen insolvenční správce, kterému byl dlužník přidělen, a kterému je povinen platit měsíčně částku 1 089 Kč jako zálohu na náhradu hotových výdajů. Tuto částku je dlužník povinen platit do doby, než nastanou účinky usnesení o schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře, případně do právní moci rozhodnutí o jiném způsobu řešení úpadku dlužníka.

Současně byli soudem vyzváni věřitelé, ale ve lhůtě 30 dní přihlásili své nesplněné závazky vůči dlužníku a taktéž bylo nařízeno přezkumné jednání na 18. května 2015, a také na totéž datum svolal soud schůzi věřitelů, která se bude konat bezprostředně po skončení přezkumného jednání.

V současné době se přihlásili zatím pouze dva věřitelé. Kteří mají vůči dlužníku nesplněné pohledávky.⁷³

⁷³ v okamžiku uzavření této práce je tento případ stále v řízení.

ZÁVĚR

Tato bakalářská práce byla zpracována na společností velmi diskutované téma. Osobní bankrot je možno brát z pohledu dlužníka jako poslední možný způsob, jak může vyřešit svoji tíživou situaci. Poskytuje mu možnost, jak vidět „světlo na konci tunelu“ v podobě vidiny finanční volnosti po skončení celého řízení. Oproti tomu z pohledu věřitele se nejedná o nijak výhodnou a záviděníhodnou situaci. Ve velkém procentu případů získají věřitelé pouze určitou část svých závazků.

Součástí této práce bylo vypracování teoretické části práce, ve které bylo postupně popsáno úpadkové právo na našem území. Uveden byl historický vývoj institutu úpadku a jeho právního zakotvení v českém a dříve československém právním řádu. Rozebrán byl zákon o konkursu a vyrovnání, který předcházela dnešní platné úpravě insolvenčního zákona. Následně byly představeny jednotlivé pojmy a instituty, které se neodmyslitelně vážou na celou problematiku insolvenčního řízení, potažmo oddlužení.

V praktické části práce byly rozebrány možnosti a metody oddlužení, tedy osobního bankrotu, detailněji. Byl podrobně popsán a analyzován celý proces oddlužení od samého počátku, kdy je podán návrh až po konečnou fázi, tedy osvobození dlužníka. Uvedeny byly možnosti řešení tíživé finanční situace dlužníka prostřednictvím oddlužení plněním splátkového kalendáře i zpeněžením majetkové podstaty. Tyto teoretické poznatky byly aplikovány i na dvou konkrétních případech řešení oddlužení v praxi. Byl uveden příklad na řešení oddlužení zpeněžením majetkové podstaty i plnění splátkového kalendáře. Součástí praktické části práce je také SWOT analýza, kterou jsem vypracovala na základě získaných poznatků z dané problematiky.

Závěrem je možné konstatovat, že při správném podání návrhu, jehož součástí je vybraný způsob řešení finanční situace dlužníka, je osobní bankrot nejvhodnějším způsobem, jak může dlužník vyřešit svoji situaci.

Důležité je také zvolit ideální způsob řešení, který se liší v jednotlivých případech. Co je pro jednoho dlužníka výhodné a ideální, může být pro jiného dlužníka likvidní. Je možné tedy říci, že správné podání návrhu k soudu, chování se zodpovědně a poctivě v rámci celého soudního procesu povolení oddlužení a v rámci dalších následujících kroků - buď zpeněžením majetkové podstaty a relativně rychlé vyřešení finanční krize dlužníka, případně řádné plnění splátkového kalendáře, vedou k pozitivnímu řešení, ulevují psychické a stresové zátěži dlužníka a všeobecně vedou k celkovému uzdravení

společnosti. Ideální ze strany všech subjektů by zajisté bylo, kdyby k bankrotům vůbec nedocházelo a kdyby se dlužníci a věřitelé chovali zodpovědně a poctivě, což v praxi bohužel není a nebude nikdy možné.

Komplikovaným finančním situacím se dá samozřejmě alespoň částečně předejít. Mnoho případů zadlužení vzniká na základě nerozumných a pro dlužníka extrémně nevýhodných půjček, které jsou s ohledem na výši úroků mnohdy až na hranici lichvy. Ovšem lidé jsou lehce manipulovatelní a vidina rychle a snadně získaných peněz je pro ně valnou většinou nesmírně lákavá.

Mnozí lidé se zadlužili také v důsledku ekonomické krize posledních deseti let, případně je do tíživé situace dovedl osobní či zdravotní problém, případně ztráta zaměstnání nebo změna rodinné situace, kdy např. narození dítěte mnohonásobně zvýší finanční náklady rodiny. Avšak mnohé případy zadlužení vznikly z důvodu zapůjčení finančních částek od nebankovních společností nevalné pověsti, které poskytují půjčky velice snadno a lidé těchto financí využijí k zaplacení dovolených, dárků k vánocům, elektroniky apod.

Ideálním řešením pro všechny subjekty a potažmo i celou společnost včetně státu, je pokusit se předcházet vzniku takovýmto situacím. Je třeba šířit osvětu (např. pomocí médií, internetu apod.) v oblasti získávání půjček a financí od bank i nebankovních společností, aby si všichni uvědomovali následky. Obecně rozšířit a prohloubit finanční gramotnost či poradenství v oblasti investic a hospodaření s penězi. Lidem, kteří se dostanou do svízelné finanční situace, doporučit navštívit finanční a dluhové poradny, kde jim pomohou a poradí v konkrétních situacích. Poradí jim jak kontaktovat věřitele, případně jsou nápomocni při komunikaci se státními i nestátními institucemi. Pomáhají dlužníkům vytvořit finanční plán, který je jim návodem pro řešení jejich situace jiným způsobem, než je zabřednutí do dlužného kruhu, kdy svou situaci řeší tím, že si půjčují dál a dál, aby byli schopni zaplatit předcházející půjčky.

Nejen prevence či finanční gramotnost, ale stejně důležitá je i motivace lidí, kteří se do finanční krize dostali, aby ji řešili, vytrvali a aby následně znovu nezabředli do stejné finanční tísně a problémů.

Cílem práce bylo poukázat na proces řešení osobního bankrotu na našem území z teoretického i praktického hlediska, součástí byla také analýza konkrétních případů a uvedení možností, kdy soud osobní bankrot u dlužníků povolí či zamítne. Také navrhuji, že by tato práce mohla být rozšířena o vývoj a srovnání bankrotů v jiných zemích.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Monografie a časopisecké zdroje:

1. Schelleová, I. *Úvod do insolvenčního práva*. Vyd. 1. Ostrava: Key Publishing, 2007, 94 s. Ekonomie (Key Publishing). ISBN 978-80-87071-54-0.
2. Urfus. V. *Historické základy novodobého práva soukromého*. Vyd. 1. C.H.Beck, 2001, 131 s. ISBN 80-7049-504-6.
3. Kozák, J. a spol. *Insolvenční zákon a předpisy související*. Praha: ASPI, 2008, 903 s.
4. Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*. 5. vydání. Praha: Linde, 2008, 736 s. ISBN 978-80-7201-726-3.
5. Kavan, P. *Malé zamyšlení a několik výkladových poznámek k institutu oddlužení: Právní rozhledy*, 2008, č. 12.
6. Kozák, J. *Nové úpadkové právo v České republice: Právní zpravodaj*, 2008, č. 2.
7. Randáková, M. *Úpadek dlužníka a způsoby jeho řešení v České republice podle nového insolvenčního zákona*. Český finanční a účetní časopis. 2008. sv. 3, č. 4

Internetové zdroje:

1. Vývoj insolvenčních řízení, Wolters Kluwer ČR, právnické fórum [online], [cit. 2015-04-17].
2. Dostupné z <http://www.pravnickeforum.cz/archiv/dokument/doc-d8554v11354-vyvoj-insolvencnich-rizeni/>
3. Insolvenční zákon. [online]. [cit. 2015-04-17]. Dostupné z: <http://insolvencni-zakon.justice.cz/obecne-informace/insolvencni-pravo.html>
4. Insolvenční zákon. [online]. [cit. 2015-04-17]. Dostupné z: <http://insolvencni-zakon.justice.cz/obecne-informace/upadek-a-zpusoby-jeho-reseni.html>
5. Insolvenční zákon. [online]. [cit. 2015-04-17]. Dostupné z: <http://insolvencni-zakon.justice.cz/obecne-informace/konkurs.html>
6. Insolvenční zákon. [online]. [cit. 2015-04-17]. Dostupné z: <http://insolvencni-zakon.justice.cz/obecne-informace/reorganizace.html>

7. Insolvenční zákon. [online]. [cit. 2015-04-17]. Dostupné z: <http://insolvencni-zakon.justice.cz/obecne-informace/insolvencni-rejstrik.html>
8. Insolvenční zákon. [online]. [cit. 2015-04-22]. Dostupné z: <http://insolvencni-zakon.justice.cz/obecne-informace/formulare-vzory.html>
9. Insolvenční zákon. [online]. [cit. 2015-04-24]. Dostupné z: <http://insolvencnizakon.justice.cz/expertni-skupina-s22/statistiky.html>
10. Insolvenční zákon. [online]. [cit. 2015-04-24]. Dostupné z: <http://www.insolvencni-zakon.cz/kalkukator-splatek/kalkulacka-vypocet.html>

Právní dokumenty:

1. zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
2. zákon č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání
3. zákon č. 283/1993, o státním zastupitelství
4. zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení
5. zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
6. KSOS 39 INS 16987 / 2014 vedená u Krajského soudu v Ostravě
7. KSPH 72 INS 7689 / 2015 vedená u Krajského soudu v Praze

